

بسم الله الرحمن الرحيم

بحث در مسئله دوم از مسائل وجوب قضاء بود صاحب عروة در این مسئله می فرماید؛ (مسئله ۲): **يجب القضاء على من فاته لسكر من غير فرق بين ما كان للتداوى أو على وجه الحرام.**

کسی که به واسطه مستی روزه اش فوت شده باید قضای آن را بجا بیاورد چه استعمال مسکر للتداوی باشد و چه علی وجه الحرام یعنی در هر دو صورت باید روزه آن روز را قضا کند و به عبارت دیگر حتی اگر استعمال مسکر برای تداوی هم باشد هر چند حرام نیست ولی باید روزه آن روز را قضا کند. امام قدس سره بر این کلام صاحب عروة (وجوب قضاء) حاشیه دارد و می فرماید: «على الاحوط لو سبق منه النية و أتم الصوم و على الاقوى فى غيره» و ما هم در حاشیه عروه همین مطلب را قبول کرده ایم، بلکه مغمی علیه هم نمی تواند نیت کند ولی روایت داریم که قضای روزه بر او واجب نیست.

خوب همانطور که بیان شد مستی موجب فوت صوم می شود که این خود صوری دارد؛ اول اینکه یکی از ارکان صوم نیت است و فرد باید امساک را که از طلوع فجر تا غروب است نیت کند، از این رو اگر کسی قبل از طلوع فجر مست باشد چون نمی تواند نیت کند باید روزه اش را قضا کند، نقول: این صورت مانند کسی است که قبل از طلوع فجر و یا در تمام روز خواب مانده باشد که چنین شخصی روزه اش صحیح است، ولی حق این است که خواب با مستی فرق دارد زیرا مستی زوال عقل است ولی خواب چنین نیست بلکه فرد با تکانی و یا صدایی بیدار می شود. صورت دوم اینکه او در طول روز شرب مسکر کرده است، نقول: این هم مانند شرب آب است زیرا فرد هر چه در طول روز بخورد موجب می شود که روزه اش باطل شود و شرب مسکر چون حرام است نه تنها قضا بلکه کفارہ جمع هم دارد. صورت

صوم اینکه او در طول روز مسکری را بوییده است و بر اثر استشمام مست شده است.

صاحب جواهر در ج ۱۷ ص ۳۸۹ می فرماید: «و اما السكران و نحوه ممن لا يدخل تحت اسم المجنون و المغمی علیه فالمتجه وجوب القضاء علیه، لعموم «من فاتته» كما عن الشيخ و ابن إدريس و الفاضلين و الشهيد القطع به، بل المتجه عدم الفرق بين كون ذلك منه على جهة الحرمة و عدمها كالغافل و المکره و المضطر و نحوهم»، از این عبارت فهمیده می شود که صاحب جواهر قائل است که روزه باید عن توجه صورت بگیرد که در سکران چنین توجهی وجود ندارد.

(مسئله ۳): **يجب على الحائض و النفساء قضاء ما فاتهما حال الحيض و النفاس و أما المستحاضة فيجب عليها الأداء و إذا فات منها فالتضاء.** زن حائض و نفساء باید بعد از طاهر شدن روزه هایشان را قضا کنند ولی نماز را لازم نیست قضا کند.

در احتجاج طبرسی روایتی ذکر شده که مربوط به بحثی است که میان امام صادق علیه السلام و أبو حنیفة واقع شده که در آن حضرت به أبو حنیفة فرموده: به چه چیزی فتوا می دهی؟ او یکی از موارد را قیاس عنوان کرده و بعد حضرت در ادامه به او فرمود: نماز مهمتر است یا صوم؟ او گفت: نماز، و حضرت فرمود: پس چرا زن حائض نباید نماز را قضا کند ولی روزه را باید قضا کند؟... إلى آخر الحديث، یکی از مواردی که در این خبر ذکر شده مربوط به وجوب قضاء صوم بر زن حائض می باشد، به هر حال نصوص کثیره ای در این مورد (وجوب قضاء صوم بر حائض) وجود دارد و اجماع هم بر این امر اقامه شده است.

صاحب وسائل اخبار مربوط به این بحث را در جلد ۷ وسائل ص ۱۶۲ درباب ۲۵ از ابواب من یصح منه الصوم ذکر کرده است، خبر اول از این باب این خبر است: «مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ

مطلبی که ذکر شد دلالت دارند. صاحب عروه در تتمه این مسئله حکم مستحاضه را نیز بیان می کنند و می فرمایند؛ حکم مستحاضه با حائض و نساء فرق دارد او باید روزه را بگیرد و اگر روزه از او فوت شود باید آن را قضا کند.

(مسئله ۴) : المخالف إذا استبصر يجب عليه قضاء ما فاته و أما ما أتى به على وفق مذهبه فلا قضاء عليه .

بیشترین مخالفت ما با سنی ها در طلاق و ارث است البته در مسائل صوم هم با ما اختلاف دارند لذا صاحب عروه در این مسئله می فرماید؛ اگر مخالف ما صوم را طبق مذهب خودش به خوبی انجام داده است بعد از مستبصر شدن قضا ندارد، در واقع شارع مقدس در اینجا به این شخص ارفاق کرده است.

خوب صاحب وسائل روایات این بحث را در جلد ۱ باب ۳۱ از ابواب مقدمة العبادات ص ۹۷ ذکر کرده است، عنوان باب این است؛ «بَابُ عَدَمِ وَجُوبِ قِضَاءِ الْمُخَالَفِ عِبَادَتَهُ إِذَا اسْتَبْصَرَ سِوَى الزَّكَاةِ إِذَا دَفَعَهَا إِلَى غَيْرِ الْمُسْتَحِقِّ وَالْحَجَّ إِذَا تَرَكَ رُكْنًا مِنْهُ» ایشان در این باب ذکر می کند که هیچ عملی از کسی که ولایت نداشته باشد مقبول نیست. بقیه بحث بماند برای بعد....

و الحمد لله رب العالمين اولاً و آخراً و صلى الله على

محمد و آله الطاهرين

الْحَلْبِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (ع) قَالَ سَأَلْتُهُ عَنْ امْرَأَةٍ أَصْبَحَتْ صَائِمَةً فَلَمَّا ارْتَفَعَ النَّهَارُ أَوْ كَانَ الْعِشِيُّ حَاضَتْ أَتْفَطِرُ قَالَ نَعَمْ وَإِنْ كَانَ وَقْتُ الْمَغْرِبِ فَلْتَفْطِرْ قَالَ وَ سَأَلْتُهُ عَنْ امْرَأَةٍ رَأَتْ الطُّهْرَ فِي أَوَّلِ النَّهَارِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ فَتَغْتَسِلُ وَ لَمْ تَطْعَمْ فَمَا تَصْنَعُ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ قَالَ تُفْطِرُ ذَلِكَ الْيَوْمَ فَإِنَّمَا فَطَرُهَا مِنَ الدَّمِ». این روایت صحیح است و همانطور که در این خبر گفته شده به هم خوردن روزه به دلیل همان خون است یعنی اگر در هر موقع از روز و حتی برای یک لحظه خون ببیند روزه آن روز را باید افطار کند، صاحب وسائل بعد از نقل این روایت می فرماید؛ و رواه الشيخ باسناده عن محمد بن يعقوب مثله. خوب ما تمام روایات این باب را نمی خوانیم فقط عرض می کنیم که اخبار ۱ و ۲ و ۳ و ۵ از این باب همین مضمون را دارند.

خوب و اما خبر ۵ از همین باب ۲۵ این خبر است: «بِإِسْنَادِهِ (شيخ طوسي) عَنْ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الْقَاسِمِ عَنِ عَلِيِّ (علي بن حسن بن فضال که فتحی و موثق است.) عَنْ أَبِي بصير (یحیی بن قاسم اسدی) قَالَ سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ (ع) عَنْ امْرَأَةٍ أَصْبَحَتْ صَائِمَةً فِي رَمَضَانَ فَلَمَّا ارْتَفَعَ النَّهَارُ حَاضَتْ قَالَ تَفْطِرُ قَالَ وَ سَأَلْتُهُ عَنْ امْرَأَةٍ رَأَتْ الطُّهْرَ أَوَّلَ النَّهَارِ (اول صبح پاک شد) قَالَ تَصَلِّي وَ تَتِمُّ صَوْمَهَا (اگر چیزی هم نخورده است مستحب از باب أدب امساک کند) وَ تَقْضِي .

خوب و اما دسته دیگر از اخباری که بر ما نحن فيه دلالت دارند در جلد ۲ وسائل ص ۵۸۸ در باب ۴۱ از ابواب حیض ذکر شده اند، عنوان باب این است: «بَابُ وَجُوبِ قِضَاءِ الْحَائِضِ وَ النَّفْسَاءِ الصَّوْمِ دُونَ الصَّلَاةِ إِذَا طَهَّرَتْ» در این باب ۱۵ روایت نقل شده است.

خوب در باب ۲۸ از ابواب من یصح عنه الصوم حاوی روایاتی است که دلالت دارند بر اینکه زن حائض اگر در وسط روز پاک شد مستحب است تأدباً امساک کند، خبر ۲ و ۳ از این باب بر